

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 12/04-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. novembra 2004 v pléne zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Jána Auxta, Juraja Babjaka, Eduarda Báránya, Alexandra Bröstla, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Jána Lubyho, Lajosa Mészároša a Štefana Ogurčáka predbežne prerokoval návrh skupiny 34 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpenej poslancom doc. JUDr. J. C., CSc., na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky, a to § 15 ods. 2 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov s čl. 148 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, a takto

r o z h o d o l :

Návrh skupiny 34 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na začatie konania o súlade § 15 ods. 2 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov s čl. 148 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 3. novembra 2004 doručený návrh skupiny 34 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovateľ“ a „národná rada“) na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), a to § 15 ods. 2 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sídlach a obvodoch súdov“) s čl. 148 ods. 1 ústavy.

Navrhovateľ navrhol, aby ústavný súd *«prijal tento návrh na ďalšie konanie a po vykonaní dokazovania vyniesol tento*

nález:

Ustanovenie § 15 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov, posledná časť vety tvoriacej odsek vety v tomto znení: „práv a povinností z osobitných vzťahov sudcu k štátu prechádza k 1. januáru 2005 z

- a) Okresného súdu Malacky na Okresný súd Bratislava IV.,*
- b) Okresného súdu Pezinok na Okresný súd Bratislava III.,*
- c) Okresného súdu Piešťany na Okresný súd Trnava,*
- d) Okresného súdu Skalica na Okresný súd Senica*
- e) Okresného súdu Bánovce nad Bebravou na Okresný súd Trenčín,*
- f) Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom na Okresný súd Trenčín,*
- g) Okresného súdu Partizánske na Okresný súd Topoľčany*
- h) Okresného súdu Šaľa na Okresný súd Galanta*
- i) Okresného súdu Námestovo na Okresný súd Dolný Kubín*
- j) Okresného súdu Revúca na Okresný súd Rimavská Sobota.“*

nie je v súlade s čl. 148 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Skupina poslancov Národnej rady Slovenskej republiky súčasne navrhuje, aby Ústavný súd Slovenskej republiky, ak prijme tento návrh na konanie podľa č. 125 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky

pozastavil účinnosť

napadnutého právneho predpisu až do doby meritórneho rozhodnutia, pretože v opačnom prípade by sudcovia boli nútení vykonávať funkciu a teda aj rozhodovať v rozpore s čl. 148 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čo môže podstatným spôsobom ohroziť základné práva a slobody, právne istoty občanov a v konečnom dôsledku spôsobiť iný vážny nenapraviteľný následok.»

2. Navrhovateľ vo svojej argumentácii najprv poukázal na to, že v dôsledku napadnutej časti § 15 ods. 2 zákona o sídlach a obvodoch súdov (ďalej aj „napadnuté ustanovenie“) dochádza k preloženiu sudcov vymenovaných súdov bez splnenia podmienok ustanovených ústavou na iný súd.

Napadnuté ustanovenie je preto nesúladne s čl. 148 ods. 1 ústavy, podľa ktorého „Sudcu možno preložiť na iný súd len s jeho súhlasom alebo na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu“.

Akákoľvek právna reglementácia preloženia sudcu v právnej norme inej právnej sily, ako je ústava, musí byť súladná s čl. 148 ods. 1 ústavy, pričom túto zásadu rešpektuje aj § 14 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov („Súdna rada môže preložiť sudcu na iný súd len s jeho súhlasom alebo na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu“).

Článok 148 ods. 1 ústavy vecne a obsahovo dopĺňa mimoriadne významnú ústavnú zásadu demokratických štátov, a to zásadu sudcovskej nezávislosti. Súčasťou statusovej nezávislosti je totiž aj nepreložiteľnosť sudcu.

Navrhovateľ ďalej uviedol, že podľa jeho názoru neústavné riešenie preloženia sudcov dotknutých súdov v rozpore s označeným článkom ústavy bolo vyvolané potrebou reorganizácie súdnictva Slovenskej republiky. Tento účel sledoval zákon o sídlach a obvodoch súdov bez toho, aby sa rešpektovala ústava. Predkladateľ návrhu zákona a aj národná rada boli povinní najskôr ošetriť príslušné ustanovenia ústavy a potom riešiť reorganizáciu súdnictva.

Navrhovateľ poukázal aj na historický vývoj ústavnej úpravy preloženia sudcu na iný súd na území súčasnej Slovenskej republiky. Z tohto vyplýva, že až na Ústavu Československej socialistickej republiky z roku 1960, ktorá neobsahovala úpravu preloženia sudcu na iný súd, ostatné ústavné úpravy (z rokov 1920, 1948 a 1939) ustanovovali, že sudcovia z povolania môžu byť proti svojej vôli prelození len v prípadoch novej súdnej organizácie alebo na základe právoplatného disciplinárneho rozhodnutia.

Podľa navrhovateľa súčasná právna úprava v čl. 148 ods. 1 ústavy pozná len dve spomenuté možnosti preloženia sudcu a neobsahuje možnosť preloženia sudcu v súvislosti s novou súdnou organizáciou.

II.

1. Ústavný súd návrh predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí pléna podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a k výroku tohto uznesenia dospel na základe nasledujúcich právnych úvah.

2. Účelom zákona o sídlach a obvodoch súdov je ustanoviť sídla a obvody súdov Slovenskej republiky a pôsobnosť niektorých súdov so špeciálnou agendou (§ 1).

Na základe § 15 ods. 2 zákona o sídlach a obvodoch súdov dochádza v desiatich prípadoch k zlúčeniu dvoch okresných súdov, pričom súd uvedený ako prvý zaniká a súd

uvedený ako druhý je súdom, ktorý vzniká zlúčením. K zlučovaniu dochádza pri najbližších súdoch (územne susediacich) a u sudcov zo zanikajúcich súdov zostávajú zachované práva z osobitných vzťahov sudcu k štátu. Citované ustanovenie zákona o sídlach a obvodoch súdov používa ako metódu zlučovania prechod práv a povinností („... Výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane prechodu správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov a práv a povinností z osobitných vzťahov sudcu k štátu **prechádza** k 1. januáru 2005...“).

Podľa dôvodovej správy k zákonu o sídlach a obvodoch súdov súčasťou prebiehajúcej reformy súdnictva, v rámci ktorej sa vytvárajú legislatívne a organizačné podmienky na jeho efektívny výkon v súlade s ústavou, je optimalizácia súdnej sústavy (ktorú spoluvytvára aj tento zákon). Optimalizácia znamená tiež vytváranie trojstupňovej sústavy súdnictva. To sa najvýznamnejšie dotkne prvostupňových súdov, na ktoré prejde nová agenda. Efektívnejším riešením v porovnaní s ďalšou možnosťou (zvýšenie celkového počtu sudcov a odborných zamestnancov súdov) je zlúčenie malých súdov tak, aby mohli byť vytvorené prvostupňové sudy personálne schopné zvládnuť novú agendu.

3. 1. Podľa napadnutého ustanovenia zákona o sídlach a obvodoch súdov „Výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane prechodu správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov a práv a povinností z osobitných vzťahov sudcu k štátu prechádza k 1. januáru 2005 z ...“

Podľa čl. 143 ods. 2 ústavy podrobnejšiu úpravu sústavy súdov, ich pôsobnosť, organizáciu a konanie pred nimi ustanoví zákon.

Podľa čl. 148 ods. 1 ústavy sudcu možno preložiť na iný súd len s jeho súhlasom alebo na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu.

3. 2. Článok 148 ods. 1 ústavy vychádza z toho, že v našom právnom poriadku sa v celom rozsahu uplatňuje ústavný princíp neodvolateľnosti sudcu a jeho nepreložitelnosti

bez jeho súhlasu alebo na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu ako jednej z viacerých garancií nezávislého výkonu súdnictva a tiež osobnej nezávislosti sudcu.

Ústavnému princípu nepreložitelnosti sudcu bez jeho súhlasu alebo na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu, a teda aj osobnej nezávislosti sudcu môže konkurovať princíp organizácie výkonu súdnej moci za predpokladu, že má priamu oporu v ústave, aj keď vlastná úprava má právnu silu zákona. Ústava musí oprávňovať národnú radu ako jediný zákonodarný orgán prijať zákon, ktorý sleduje tento princíp. V danom prípade pôjde o základný cieľ, ktorým je riadny výkon súdnictva na území republiky, ktorý znamená reálne zabezpečenie základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), a to bez ohľadu na to, aké dôsledky má takýto zákon na pôsobenie sudcu na konkrétnom súde. Ústavnou oporou pre národnú radu je čl. 143 ods. 2 ústavy, ktorý jej poskytuje legitimitu na prijatie aj takého zákona, akým je zákon o sídlach a obvodoch súdov vrátane jeho napadnutého ustanovenia.

Ústava v čl. 143 ods. 2 vychádza z toho, že ustanovenie súdov a súdnych obvodov možno zmeniť. Ustanovenie (zmena) súdneho obvodu, a tým aj miestnej príslušnosti súdov patrí k opatreniam, ktoré umožňujú zásah do nezávislosti sudcov (zásah do výkonu sudcovskej funkcie z hľadiska miesta jej výkonu), pretože nejde o prípad, keď sa vyžaduje súhlas sudcu v zmysle čl. 148 ods. 1 ústavy.

Prijatie zákona, ktorý má výslovnú oporu v texte ústavy a ktorý úpravou sústavy súdov a ich organizácie sleduje plnenie pozitívneho záväzku štátu reálne uplatňovať základné právo na súdnu ochranu, môže mať teda za následok aj prechod sudcu na iný súd (ako to vyjadruje napadnuté ustanovenie).

Z týchto názorov na výklad čl. 148 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 143 ods. 2 ústavy vyplýva, že národná rada prijatím napadnutého ustanovenia zákona o sídlach a obvodoch súdov uplatnila len svoje oprávnenie opierajúce sa o čl. 143 ods. 2 ústavy. Využitie tohto oprávnenia nemôže byť v žiadnom prípade spájané so zásahom do ústavného princípu

nepreložiteľnosti sudcu bez jeho súhlasu alebo na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu, ktorý je ustanovený v čl. 148 ods. 1 ústavy, a ani do jeho osobnej nezávislosti.

Tieto právne úvahy sú napokon v súlade aj s predchádzajúcou judikatúrou ústavného súdu, v ktorej boli okrem iného potvrdené:

- ústavný princíp ústavnej rovnováhy, ktorej súčasťou je aj systém del'by moci na zákonodarnú, výkonnú a súdnu moc (PL. ÚS 16/95), pričom proporcie a hranice del'by moci medzi jednotlivými štátnymi orgánmi vymedzuje ústava (PL. ÚS 29/95),

- ústava predstavuje právny celok, ktorý treba aplikovať vo vzájomnej súvislosti všetkých ústavných noriem (II. ÚS 128/95), a každé ustanovenie ústavy treba interpretovať a uplatňovať v nadväznosti na iné normy ústavy, pokiaľ medzi nimi existuje príčinná súvislosť (II. ÚS 48/97).

4. Vychádzajúc z toho, že napadnuté ustanovenie § 15 ods. 2 zákona o sídlach a obvodoch súdov malo priamu oporu v čl. 143 ústavy, ústavný súd zastáva názor, že návrh na začatie konania nie je potrebné prijímať na ďalšie konanie, pretože po prijatí návrhu na ďalšie konanie by nebolo reálne očakávať záver o nesúlade § 15 ods. 2 zákona o sídlach a obvodoch súdov v napadnutom rozsahu s označeným čl. 148 ods. 1 ústavy. Preto ústavný súd návrh odmietol v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde už po jeho predbežnom prerokovaní.

Po odmietnutí návrhu na začatie konania po jeho predbežnom prerokovaní nebolo potrebné rozhodovať o návrhu na pozastavenie účinnosti napadnutého ustanovenia.

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa k tomuto rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudcu Ľubomíra Dobríka.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. novembra 2004